

Екологічний імператив забезпечення економічної безпеки в контексті сталого розвитку суспільства / Людмила Малюта, Лілія Мельник, Ольга Погайдак // Галицький економічний вісник — Тернопіль : ТНТУ, 2014. — Том 44. — № 1. — С. 21-29. — (Економіка та управління національним господарством).

УДК 338.2

Людмила МАЛЮТА, Лілія МЕЛЬНИК, Ольга ПОГАЙДАК

ЕКОЛОГІЧНИЙ ІМПЕРАТИВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Резюме. Досліджено місце і роль екологічного імперативу в системі забезпечення безпеки держави. Розглянуто взаємозв'язок між національною безпекою та її економічною складовою в контексті формування нової парадигми гармонійного розвитку суспільства. Зазначено про необхідність переходу від «коричневої» індустріальної економіки до економіки нового типу – «зеленої». Визначено основні пріоритети й сформовано механізм забезпечення національної безпеки в рамках трирівневої системи «населення – навколишнє середовище – економіка», запропоновано набір інструментів для його реалізації. Обґрунтовано зростання ролі держави і міждержавних органів у економічному регулюванні, створенні умов для розвитку бізнесу на основі нових екологічних стандартів і технологій більш чистого виробництва, екологізації індустріальних галузей національної економіки.

Ключові слова: екоінновації, екологічний імператив, економічна безпека, концепція «зеленої економіки», кризові явища, навколишнє середовище, національна безпека, національні інтереси, сталий розвиток, суспільство.

Lyudmyla MALYUTA, Liliya MELNYK, Olga POHAYDAK

ENVIRONMENTAL IMPERATION ECONOMIC SECURITY IMPLEMENTATION IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary. This paper investigates the place and role of environmental imperative to implement security system. It is noted that the present environment is deteriorating dramatically, and reserves of natural resources are gradually exhausted, approaching to crisis, already irreversible condition. In this regard, the need to transition from the so-called «brown» industrial economy to a new type – the «green» is indicated. The relationship between national security and its economic component in the context of the new paradigm of harmonious development of society is considered. Along with the identified threats to national interests and national security of Ukraine in the economic and environmental sectors the main priorities are distinguished and national security mechanism within the three-level system – «Population – Environment – Economy» is formed; a set of tools for its implementation is proposed. In terms of economic security implementain of the state its new «green» sectors are suggested to indentify, as well as those which are in the process of ecological transformation, including energy, resources, food, social, industrial and financial related services. The athours focus on the increasing role of the state and interstate bodies within economic regulation, creating the conditions for business development based on new environmental standards and cleaner production technologies, greening the industrial sectors of the national economy. It is mentioned that eco-innovations are able to contribute the strengthening of economic, environmental and social foundations of sustainable development. It is noted that Ukraine has significant scientific, technical, industrial and human resources, to achieve success in this area. It is proved that the introduction of new technologies will help solve pressing environmental problems in the country.

Key words: eco-innovations, environmental imperatives, economic security, the concept of «green economy» crisis, the environment, national security, national interests, sustainable society.

Постановка проблеми. Інтеграція економіки України в глобальний простір потребує вирішення багатьох нагальних проблем, серед яких домінують питання екологічної безпеки та необхідності впровадження екоінновацій, які власне б її забезпечували і гарантували.

На сьогодні суспільство занепокоєне проблемою власного виживання в умовах, коли навколишнє середовище катастрофічно погіршується, а резерви природних ресурсів поступово вичерпуються й наближаються до кризового, вже невідомого стану. Тому сьогодні у світової спільноти немає важливішої проблеми ані за своєю значущістю, ані за масштабами, ніж проблема забезпечення сталого розвитку, яка породжена самою людиною у процесі розвитку цивілізації. Власне ці та інші обставини зумовлюють актуальність та своєчасність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Екологічній проблематиці присвячено праці багатьох українських і зарубіжних учених. Істотний внесок у аналіз взаємозв'язків «екологічні імперативи – економічний розвиток», «екологічні імперативи – безпека розвитку», «економічне зростання – забруднення навколишнього середовища» внесли відомі закордонні економісти Дж. Адреоні, К. Гофман, Д. Гросман, А. Гусев, А. Джаффе, А. Корнуелл, П. Кругман,

К.Г. Малер, П.Г. Олдак, М. Портер, С. Смалдерс, К. Сорокін та інші. Значний доробок у дослідження взаємозв'язків між екологічними обмеженнями та економічним й інноваційним розвитком внесли українські вчені Б. Андрушків, З. Герасимчук, Б. Данилишин, М. Долішній, Н. Кирич, В. Потапенко, О. Прокопенко, Ю. Туниця, В. Шевчук, Р. Шерстюк та інші. Разом з тим окремі аспекти проблеми забезпечення економічної безпеки та обґрунтування необхідності впровадження екоінновацій залишаються актуальними і потребують подальшого вивчення.

Метою статті є визначення екологічного імперативу забезпечення економічної безпеки в контексті сталого розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, термін «сталий розвиток» був введений у лексикон Міжнародною комісією з навколишнього середовища і розвитку (Комісія Брунтланд) у 1987 році. Під даним поняттям розуміється такий розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Таким чином, він передбачає поєднання трьох основних складових – економічної, соціальної та екологічної. Саме гармонійне узгодження між цими компонентами, яке б було прийнятним для усіх країн сучасного глобального ринкового середовища, повинна забезпечити нова парадигма, так звана концепція «зеленої економіки», яка б відображала органічні взаємозв'язки і залежності між людиною та природою, між суспільством і природним середовищем, вказувала шляхи подолання суперечностей між економічною та екологічною системами й забезпечувала конструктивне розв'язання проблем із забезпечення економічної безпеки в контексті сталого розвитку суспільства. Кажучи іншими словами, для виживання і розвитку людства потрібен перехід до економіки нового типу, суть якої полягає у формуванні основних видів економічної діяльності, пов'язаних із виробництвом, розподілом і споживанням товарів і послуг, які призводять до підвищення добробуту людини в довготерміновій перспективі, не піддаючи при цьому майбутні покоління впливу значних екологічних ризиків або екологічного дефіциту.

Багато країн використовують різні інструменти «зеленої економіки» в своїй національній політиці та стратегіях розвитку. Про необхідність «зеленого» зростання все частіше говорять і в Україні. Дана проблема вимагає проведення детального аналізу й виявлення окремих дискусійних моментів, її розглядають багато зарубіжних та вітчизняних учених.

Таким чином, розглядаючи питання екологічної безпеки слід відзначити, що вона є однією з найголовніших складових економічної безпеки та переконливою умовою забезпечення сталого розвитку національної економіки. Згідно з офіційно прийнятим визначенням МАГАТЕ екологічна безпека являє собою захист осіб та навколишнього середовища від надмірних несприятливих впливів [5, с.36].

Екологічний імператив – це звернена до людства вимога (подібна до закону моральної категорії) обмежити й зупинити згубне для природи господарювання й у своїй діяльності враховувати антропогенний тиск на довкілля та екологічну витривалість біосфери. Це – дотримання всіх екологічних правил і вимог, обмежень і заборон, чинних і таких, що можуть виникнути у майбутньому. Насамперед, збалансованість виробництва з природою, співіснування техносфери й біосфери в контексті забезпечення екологічної безпеки [8, с.148].

Аналізуючи зарубіжний досвід дослідження даного питання, слід відзначити, що протягом останніх 40 років у Європі було прийнято низку законів про захист довкілля, які дозволили зробити повітря та воду чистішими, а також встановити санкції для тих, хто їх порушує та своєю діяльністю забруднює навколишнє середовище. Крім того, значна кількість нових технологій, що були розроблені останнім часом, дозволяють збільшити енергоефективність приватних будинків і транспорту, генерувати відновлювальну енергію, замінити шкідливі матеріали безпечними та забезпечити переробку матеріалів. Варто зазначити, що екологічні нормативні положення створили чималий світовий ринок для екологічних продуктів та процесів. Провідні країни світу виділяють на цю сферу суттєві фінансові ресурси. Європейська політика у сфері екоінновацій супроводжується низкою заходів

у рамках програми СІР (підтримка енергоефективності та екоінновацій) Європейської Комісії, на сьогодні вона домінує в усьому світі [9, с.148].

Розглядаючи питання забезпечення економічної безпеки, акцентуємо увагу, як уже зазначалося вище, на необхідності переходу від «коричневої» індустріальної економіки до нової – «зеленої». Саме вона як стратегічний пріоритет розвитку дає шанс забезпечити національну безпеку нашої держави.

Закон України «Про основи національної безпеки України» [1] визначає національну безпеку як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, використання надр, земельних і водних ресурсів, корисних копалин, захист навколишнього природного середовища та інших сфер державного управління при виникненні негативних тенденцій до створення потенційних або реальних загроз національним інтересам. Загрози національній безпеці – це наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України.

Правову основу у сфері національної безпеки України формує Конституція та відповідні закони України, міжнародні договори, нормативно-правові акти.

Взаємозв'язок між національною безпекою та її економічною складовою в контексті формування нової парадигми гармонійного розвитку суспільства наведено на рис.1.

Рисунок 1. Логічно-структурна схема взаємозв'язку категорій «національна безпека» та «економічна безпека» в контексті сталого розвитку національної економіки

Figure 1. The logical framework of the relationship categories of «national security» and «economic security» in the context of sustainable development of the national economy

Як визначає вітчизняне законодавство [1], загрозами національним інтересам і національній безпеці України в економічній та екологічній сферах є:

- ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки;
- критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості, агропромислового комплексу, системах життєзабезпечення;
- загострення проблеми підтримання у належному технічному стані ядерних об'єктів на території України;
- недостатні темпи відтворювальних процесів та подолання структурної деформації в економіці;
- неефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їх постачання і відсутність активної політики енергозбереження, що створює загрозу енергетичній безпеці держави;
- переважання в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними;
- неефективність державної інноваційної політики, механізмів стимулювання інноваційної діяльності;
- значне антропогенне порушення та техногенна перевантаженість території України, зростання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру;
- нераціональне, виснажливе використання мінерально-сировинних природних ресурсів як невідновлюваних, так і відновлюваних;
- невирішеність питань щодо подолання негативних соціально-екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи;
- погіршення екологічного стану водних басейнів, загострення проблеми транскордонних забруднень, зниження якості води;
- загострення техногенного стану гідротехнічних споруд, каскаду водосховищ тощо;
- неконтрольоване ввезення в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин, матеріалів і трансгенних рослин, збудників хвороб, небезпечних для людей, тварин, рослин та організмів, екологічно необґрунтоване використання генетично змінених рослин, організмів, речовин і похідних продуктів;
- неефективність заходів щодо подолання негативних наслідків військової та іншої екологічно небезпечної діяльності;
- небезпека техногенного, у тому числі ядерного й біологічного тероризму;
- посилення впливу шкідливих генетичних ефектів у популяціях живих організмів, зокрема генетично змінених організмів, та біотехнологій;
- застарілість і недостатня ефективність комплексів з утилізації токсичних і екологічно небезпечних відходів.

Основними напрямками державної політики з питань національної безпеки України є:

- забезпечення умов для сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної економіки;
- забезпечення енергетичної безпеки на основі сталого функціонування й розвитку паливно-енергетичного комплексу, в тому числі послідовного та активного проведення політики енергозбереження й диверсифікації джерел енергозабезпечення;
- впровадження у виробництво сучасних, екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, підвищення ефективності використання природних ресурсів, розвиток технологій переробки й утилізації відходів.

Формуючи систему національної безпеки України та основної її складової – економічної, в умовах глобалізації доцільно враховувати сучасні тенденції світового розвитку. Йдеться про впровадження принципів саме «зеленої» економіки в різні сектори національної економіки. З точки зору забезпечення економічної безпеки держави, можна виділити нові її «зелені» сектори, а також ті, які знаходяться у процесі екологічної трансформації, зокрема:

- Енергетична безпека, яка передбачає:
  - розвиток малої гідроенергетики;
  - розвиток вітрової електроенергетики;
  - розвиток сонячної електроенергетики;
  - розвиток біогазової енергетики;

- використання горючих газів, створених за технологіями переробки вугілля та бурого вугілля;
- оснащення очисним обладнанням енергетичних установок;
- відмову від прямого спалювання вугілля;
- використання вторинних енергетичних ресурсів – відходів деревообробки, інших.
  - Ресурсна безпека:
    - перехід на використання місцевих енергетичних джерел – торф, дрова, горючі сланці на основі сучасних екологічно чистих технологій;
    - використання сланцевого газу.
  - Продовольча безпека:
    - контроль за вирощуванням, виробництвом, продажем та споживанням ГМО продуктів;
    - упровадження екомаркування;
    - розвиток органічного сільського господарства.
  - Соціальна безпека:
    - адаптація господарства й населення до кліматичних змін;
    - підвищення енергоефективності житла;
    - системні заходи із запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного походження.
  - Виробнича й транспортна безпека:
    - зелене будівництво – широке використання енергозберезувальних технологій та матеріалів, вироблених із мінімальною шкодою для навколишнього природного середовища;
    - розвиток «зеленого» туризму;
    - енергозбереження на виробництві;
    - впровадження програми «більш чисте виробництво»;
    - застосування «зелених» технологій;
    - проекти спільного впровадження за економічним механізмом Кіотського протоколу;
    - розвиток «зеленого» транспорту – тролейбуси, трамваї, електромобілі, велосипеди;
    - обмеження викидів автотранспорту, авіатранспорту.
  - Фінансова безпека:
    - формування вуглецевого ринку;
    - «зелені» закупівлі;
    - «зелені» тарифи на електроенергію.

Формування нової парадигми «зеленої» економіки базується на розвитку й використанні таких базових екологічних концепцій: 1) концепції ліквідування наслідків екодеструктивного впливу процесів виробництва та споживання; 2) концепції екологічного удосконалення технологій виробництва; 3) концепції зниження матеріаломісткості та енергоємності виробництва й споживання; 4) концепції екологізації усіх етапів еколого-економічного циклу інновацій [7, с.22].

Аналізуючи різноманітні твердження поняття «зелена» економіка, слід відзначити, що вона не відає переваги якійсь одній теорії. Вона можлива в умовах будь-якої економіки, державної або ринкової; визначає спосіб реалізації курсу на сталий розвиток на національному, регіональному й світовому рівнях, що узгоджується із «Порядком денним на XXI століття».

Як зазначає Ю. Туниця, нові виклики XXI століття, пов'язані з необхідністю збереження та поліпшення якості природного життєвого довілля, забезпечення гідних умов життя людини в гармонії з природою. Нова політика має враховувати помилки і використовувати позитивні риси всіх попередніх ідеологій, тих, що вже вичерпали себе і повинні зійти з історичної сцени. Він зазначає, що опираючись на ноосферне вчення нашого великого співвітчизника В. Вернадського, на нову еколого-економічну теорію й прийнятий консенсусом більшості країн світу принцип сталого розвитку, впроваджуючи і використовуючи екологічні імперативи в контексті нової «зеленої економіки» можна вивести Україну із затяжної еколого-економічної кризи й забезпечити нормальні екологічні та соціально-економічні умови життя людей [8, с.150].

В. Потапенко у своїх працях також підтримує ідею формування «зеленої» економіки в Україні у контексті гарантування економічної безпеки нашої держави, аналізує стратегічні пріоритети формування нових «зелених» напрямів та екологічної трансформації господарства існуючих галузей. Автор зазначає, що «...формування саме нової економіки є сучасним трендом забезпечення економічної безпеки держави в умовах глобалізації. Серйозної уваги потребує зменшення бідності, контролю за використанням природних ресурсів, збільшення кількості робочих місць...» [6, с.18].

ЮНЕП визначає «зелену» економіку як таку, що підвищує добробут людей і забезпечує соціальну справедливість, при цьому істотно знижує ризики для навколишнього середовища та збідніння населення. Зростання доходів і зайнятості забезпечується державними та приватними інвестиціями, що зменшують викиди вуглецю і забруднення середовища, підвищують ефективність використання енергії та ресурсів, запобігають втраті біорізноманіття і сприяють наданню екосистемних послуг. Ці інвестиції необхідно підтримувати за допомогою цільових державних витрат, реформ у сфері політики та зміни системи регулювання. Окреслений шлях розвитку повинен зберігати, збільшувати і, де це необхідно, відновлювати природний капітал як найважливіший економічний актив та джерело суспільних благ, особливо для бідних верств населення, джерела доходу і захищеність яких залежать від природи [10].

Нобелівський лауреат у галузі економіки за 2009 рік Пол Кругман відзначає, що немає жодних підстав вважати, що вільні ринки дадуть результат, який суспільство сприйме як справедливий. Ефективність ринку ніяк не пов'язана із гарантуванням медичного страхування, допомоги малозабезпеченим тощо. Необхідно дозволити ринкам робити свою роботу із забезпечення ефективного використання ресурсів країни, а використовувати податки і трансферти для допомоги малозабезпеченим. Коли є «негативні зовнішні фактори», тобто витрати, які несуть економічні суб'єкти, при тому, що інші економічні суб'єкти не сплачують адекватну ціну за забруднення навколишнього середовища та використання природних ресурсів, припущення про те, що ринкова економіка буде саморегулюватися, не працює. Саме «зелена» економіка дає відповіді на ці питання [11].

Розвиток «зеленої» економіки в нашій державі поступово відбувається, обґрунтовуючи необхідність створення та впровадження екоінновацій, приваблюючи нові зарубіжні інвестиції та сучасні технології, опираючись на які формуються основні стратегічні пріоритетні напрями економічної безпеки України в найближчі десятиріччя.

Стратегічні пріоритети нашої держави зафіксовані у численних законодавчих документах, зокрема у прийнятих останніми роками Енергетичній стратегії України на період до 2030 року (2006 р.) [3], низці проектів стратегічних програм Кабінету Міністрів України (наприклад, Стратегії розвитку України у період до 2020 року), стратегії розвитку регіонів, Програмі економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» (2010 р.) [4], Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» (2011 р.) [2] та ряді інших документів.

Зокрема, механізм соціо-еколого-економічного симбіозу для забезпечення економічної безпеки передбачає визначення таких основних пріоритетів екологічного спрямування [2]:

- захист якості прісноводних ресурсів і водопостачання, океанів, морів і прибережної зони;
- інтегроване планування й використання земельних ресурсів;
- обережне поводження з вразливими екосистемами, гармонійний розвиток гірських районів;
- обережне поводження з подразниками екосистем, боротьба зі спустелюванням;
- підтримка гармонійного сільськогосподарського розвитку;
- запобігання знищенню лісів;
- збереження біологічного розмаїття;
- екологічно безпечно управління біотехнологіями;
- захист атмосфери;

- екологічно безпечне поводження з твердими відходами (окремо комунальними), токсичними хімікатами, небезпечними відходами;

- безпека й екологічно безпечне поводження з радіоактивними відходами;

- впровадження екоінновацій.

Екологічним імперативом забезпечення економічної безпеки в контексті сталого розвитку є:

- в економічній сфері:

- утвердження механізмів забезпечення надійних гарантій не лише остаточної стабілізації економіки, але й створення необхідних передумов її прискореного зростання;

- впровадження науково-технічних інновацій та опанування інноваційного шляху розвитку як головного чинника сталого економічного розвитку;

- активна аграрна політика;

- зміцнення екологічних передумов для глибокої перебудови соціальної сфери;

- у соціальній сфері:

- збереження і зростання інтелектуального потенціалу нації, всебічний розвиток освіти;

- перебудова соціальної сфери з метою запобігання збідненню населення шляхом реформування системи оплати праці, зменшення безробіття, удосконалення механізмів надання державної соціальної допомоги, запровадження системи загальнообов'язкового державного страхування;

- поліпшення становища дітей, молоді, жінок, сім'ї;

- поліпшення охорони здоров'я населення, зниження смертності та збільшення тривалості життя;

- в екологічній сфері:

- всебічний розвиток екологічної освіти;

- гарантування екологічної безпеки ядерних об'єктів і радіаційного захисту населення та довкілля, мінімізація негативного впливу наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;

- удосконалення екологічного законодавства;

- поліпшення екологічного стану річок України, зокрема басейну Дніпра, та якості питної води;

- стабілізація та поліпшення екологічного стану в містах і промислових центрах Донецько-Придніпровського регіону;

- будівництво нових та реконструкція чинних потужностей очисних каналізаційних споруд;

- запобігання забрудненню Чорного та Азовського морів і поліпшення їх екологічного стану;

- формування збалансованої системи природовикористання та екологізація технологій у промисловості, енергетиці, будівництві, сільському господарстві й транспорті;

- збереження біологічного та ландшафтного розмаїття, розвиток природозаповідної справи.

Для переходу до «зеленої економіки» пропонуємо такий перелік інструментів:

1. Відповідне принципам сталого розвитку ціноутворення, включаючи відмову від неефективних субсидій, оцінювання природних ресурсів у грошовому вираженні й уведення податків на те, що шкодить довкіллю.

2. Політика державних закупівель, яка заохочує виробництво екологічної продукції й використання відповідних до принципів сталого розвитку методів виробництва.

3. Реформування системи «екологічного» оподаткування, що передбачає зміщення акценту з податку на робочу силу на податки на забруднення.

4. Зростання державних інвестицій у відповідну до принципів сталого розвитку інфраструктуру (включаючи громадський транспорт, нові джерела енергії, будівництво енергоефективних будівель) і природний капітал для відновлення, підтримки і збільшення обсягу природного капіталу.

5. Цільова державна підтримка досліджень і розробок, пов'язаних із створенням екологічно чистих технологій, впровадження екоінновацій.

6. Соціальні стратегії, які покликані забезпечити узгодження між цілями в соціальній області та існуючими або пропонованими економічними стратегіями розвитку.

Висновки. Екологічний імператив забезпечення економічної безпеки в контексті сталого розвитку суспільства передбачає розгляд даного питання в площині складної замкненої трирівневої системи «населення – навколишнє середовище – економіка», обґрунтовує зростання ролі держави і міждержавних органів в економічному регулюванні, створенні умов для розвитку бізнесу на основі нових екологічних стандартів і технологій більш чистого виробництва, екологізації індустріальних галузей національної економіки.

Сьогодні є достатньо доказів того, що «озеленення» економіки жодним чином не перешкоджає створенню матеріальних благ або робочих місць, і що інвестування в об'єкти «зеленого» сектора є основою для зростання фінансового добробуту та зайнятості населення. Однак для переходу до «зеленої» економіки слід створити нові умови, що потребує невідкладних дій з боку державної влади. Політика, необхідна для здійснення цього переходу, вимагає скорочення або ліквідацію екологічно шкідливих субсидій, використання ринкових стимулів, вдосконалення регулювання, здійснення «зелених» державних закупівель, а також стимулювання інвестицій для впровадження екоінновацій. Адже саме екоінновації як продукт, процес або організаційні зміни сприяють зміцненню економічних, екологічних і соціальних основ сталого розвитку, вони є його фундаментом.

Україна має значний потенціал досягти успіхів у зазначеній сфері. Велика науково-дослідна інфраструктура, земельні, мінеральні та людські ресурси, а також міжнародне розташування можуть зробити нашу державу рівноправним гравцем на енергетичній арені, якщо вона вчасно скористається ситуацією. Іншою причиною для зосередження уваги на екоінноваціях є високий рівень забруднення довкілля, у тому числі в результаті Чорнобильської катастрофи та викиду промислових відходів у регіонах, де переважає чорна металургія, хімічна та вугільна промисловість. Це створює нагальну потребу впроваджувати технології, що допоможуть вирішити конкретні проблеми охорони навколишнього середовища в країні.

Conclusions. Summing up the above, we see that the environmental imperative to ensure economic security in the context of sustainable development involves consideration of the matter in the plane of the complex three-level closed-loop system «Population – Environment – Economy», justifying the increasing role of the state and interstate economic regulation, creating the conditions for business development based on new environmental standards and cleaner production technologies, greening industrial sectors of the national economy.

As can be seen, there is now ample evidence that the «greening» of the economy does not prevent the creation of wealth and vacancies, and investing in objects of the «green» sector is the foundation for the growth of financial wealth and employment. However, the transition to a «green» economy should create new conditions that require immediate action from the government part. Policy needed to make this transition requires a reduction or elimination of environmentally harmful subsidies, the use of market incentives, better regulation, the implementation of «green» public procurement, and investment incentives for the implementation of eco-innovations. Eco-innovations as a product, process or organizational changes enhance economic, ecological and social foundations of sustainable development, they are its foundation.

Ukraine has a significant potential to succeed in this field. Large research infrastructure, land, mineral and human resources, as well as international locations can make our country an equal player in the energy scene and it is very important to take an advantage of the situation timely. Another reason to focus on eco-innovations is the high level of pollution, including the Chernobyl disaster and the discharge of industrial waste in the region with a predominantly ferrous metallurgy, chemical and coal industries. This creates an urgent need to implement the technologies that will help solve specific environmental problems in the country.

Використана література

1. Закон України «Про основи національної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Енергетична стратегія України на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 145-р від 15.03.2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Програма економічних реформ на 2010–2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.president.gov.ua/.../Programa_reform
5. Економічна та майнова безпека підприємства та підприємництва: монографія [Текст] / Л.Я. Малуца, Ю.Я. Вовк, П.Д. Дудкін, Н.Б. Кирич та ін.; за ред. проф. Б. М. Андрушківа. – Тернопіль: Тернограф. 2008. – 424 с.
6. Потапенко, В. Г. «Зелена» економіка в системі стратегічних пріоритетів безпечного розвитку України / В. Г. Потапенко // Економічний часопис-XXI. – 2012. – №3–4 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/content/articles/files.
7. Прокопенко, О.В. Екологізація інноваційної діяльності: мотиваційний підхід: монографія [Текст] / О.В. Прокопенко – Суми : Університетська книга, 2008. – 392 с.
8. Туниця, Ю.Ю. Екологічний імператив сталого розвитку регіонів України: в пошуках чинників консолідації суспільства [Текст] / Ю.Ю. Туниця // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.– С.146–156.
9. Шерстюк, Р.П. Інноваційні шляхи активізації природоохоронного провайдингу в умовах підприємства (Європейські акценти): монографія [Текст] / Р.П. Шерстюк, Н.Б. Кирич, І.Б. Гевко. та ін.; за ред. проф. Б.М. Андрушківа. – Тернопіль: Тернограф, 2011. – 576 с.
10. Навстречу «зеленой» экономике: Доклад ЮНЕП для властных структур, 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.unep.org/greenconomy/Portals/88/documents/ger/GER_synthesis_ru.pdf.
11. Krugman P. Building a Green Economy / P. Krugman. Published: April 7, 2010 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.nytimes.com/2010/04/11/magazine/11Economy-t.html>.